

เจตคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถ ในการควบคุมพฤติกรรมกับความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ ของข้าราชการตำรวจ

ร.ต.อ. หนึ่ง เขมิกา ปาหา*

ดร. สุนิตา ปรีชาวงษ์**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทำนาย ความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของข้าราชการตำรวจ ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen ตัวอย่างคือข้าราชการตำรวจนครบาลระดับชั้นประทวนที่สูบบุหรี่ อายุ 30-59 ปีจำนวน 100 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi stage random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ แบบสอบถามเจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลิกสูบบุหรี่ และแบบสอบถามการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเข้าพร้อมกัน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ เจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลิกสูบบุหรี่ และการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของข้าราชการตำรวจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$, $r = .68$, $.59$, และ $.73$ ตามลำดับ) เมื่อควบคุมตัวแปรอายุ ระดับการศึกษา และจำนวนบุหรี่ที่สูบต่อวัน พบว่า เจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลิกสูบบุหรี่ และการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี่ สามารถร่วมทำนายความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของข้าราชการตำรวจได้ร้อยละ 64.6 ($p < .001$) โดยตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเป็นตัวแปรทำนายที่สำคัญ ($Beta = .444$; $p < .001$) รองลงมาคือ ตัวแปรเจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย ($Beta$) เท่ากับ $.356$ ส่วนการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลิกสูบบุหรี่ สามารถร่วมทำนายได้อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้นการส่งเสริมการเลิกสูบบุหรี่ในข้าราชการตำรวจจึงควรให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของข้าราชการตำรวจ

คำสำคัญ : เจตคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่
ข้าราชการตำรวจ

* นิสิต หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Attitudes, Subjective Norms, Perceive Behavioral Control, and Intention to Quit Smoking in Police Officers

Pol.Capt. Khemika Paha

SunidaPrechawong, Ph.D. (Nursing)

Abstract

This study aimed to examine the predictive ability of attitudes, subjective norms, and perceive behavioral control on the intention to quit smoking in police officers. The participants were 100 police officers smokers selected from metropolitan police station through multi-stage sampling. Within the context of Ajzen's Theory of Planned Behavior, attitude, subjective norms, perceived behavioral control, and intention to quit smoking were measured with the self-administered questionnaires developed by the researchers. Data were analyzed using Pearson's product moment coefficient and Stepwise multiple regressions. The findings indicated that there were significantly positive relationship between attitudes toward quit smoking, subjective norms, perceived behavioral control, and police officers' intention to quit smoking ($p < .001$, $r = .68, .59, \& .73$ respectively). Moreover, regression analysis demonstrated that when controlling for age, level of education, and number of cigarettes smoked per day, attitudes toward quit smoking, subjective norms, perceived behavioral control explained 64.6% of the variance in police officers' intention to quit smoking, followed by the variable attitude toward quit smoking, with regression coefficient (Beta) of .356 is the norm in quitting smoking can predict statistically no significant. The recommendation for interventions nursing practice should focus on the importance of attitudes toward quit smoking, subjective norms and perceived behavioral control in promoting smoking cessation in Police officers.

Keywords : Attitudes, Subjective Norms Perceive Behavioral Control Intention to Quit Smoking Police Officers

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

การสูบบุหรี่เป็นสาเหตุของการเสียชีวิตและการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังที่สามารถป้องกันได้ (WHO, 2009) มีการคาดการณ์ว่า จะมีผู้เสียชีวิตเนื่องจากการสูบบุหรี่หนึ่งคน ทุก ๆ หกวินาที หากไม่มีการดำเนินการควบคุมยาสูบที่เหมาะสมจำนวนผู้เสียชีวิตจากการสูบบุหรี่จะเพิ่มขึ้นเป็น 8 ล้านคนต่อปี ใน ค.ศ. 2030 (WHO, 2012) ในประเทศไทย มีรายงานการสูญเสียทางเศรษฐศาสตร์จากโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ในปี พ.ศ. 2552 เป็นเงิน 52.2 พันล้านบาท ซึ่งคิดเป็น 0.5% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) จากการสำรวจสถานการณ์การสูบบุหรี่ของตำรวจไทย ในปี พ.ศ. 2551 พบว่า มีตำรวจไทยสูบบุหรี่มากถึงร้อยละ 30.9 และร้อยละ 42.1 ของตำรวจที่สูบบุหรี่นั้น สูบมานานกว่า 15 ปี (Vitavasiri & Pausawasdi, 2009) เมื่อเปรียบเทียบการสำรวจในกลุ่มประชากรไทย ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ในปี พ.ศ. 2552 และ พ.ศ. 2554 พบอัตราการสูบบุหรี่ในปัจจุบัน ร้อยละ 20.7 และ 21.4 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า อัตราการสูบบุหรี่ของตำรวจไทยสูงกว่าอัตราการสูบในประชากรไทย ดังนั้นการช่วยเหลือให้ตำรวจไทยเลิกสูบบุหรี่เป็นประเด็นทางสุขภาพที่สำคัญเนื่องจากจะช่วยลดโอกาสเสี่ยงในการเจ็บป่วยจากโรคเรื้อรังต่าง ๆ ทั้งนี้ การช่วยเหลือให้เลิกบุหรี่ (Offer help to quit tobacco use) เป็นมาตรการหนึ่งใน MPOWER ซึ่งเป็นมาตรการ 6 ข้อสำคัญในการควบคุมยาสูบที่องค์การอนามัยโลกกำหนดขึ้น (World Health Organization, 2008)

การตัดสินใจที่จะเลิกสูบบุหรี่หรือจะยังคงสูบต่อไปนั้น เกี่ยวข้องกับความตั้งใจของบุคคลที่จะกระทำพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี่ (พัชราวดี ทองเนื่อง, สุนิดา ปรีชาวงษ์, และนรลักษ์ณ์ เอื้อกิจ, 2550; Hu and Lanese, 1998; Jetiyanuwatr, 2001; Burkhalter, 2009) จากการทบทวนวรรณกรรมในประเทศไทยมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ในตำรวจไม่มากนัก และยังไม่มีการศึกษาความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ในตำรวจนครบาล การศึกษาความตั้งใจเลิกสูบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในประชากรกลุ่มตำรวจนครบาลยังมีความสำคัญ ด้วยเหตุผลจากลักษณะการทำงานและภาระหน้าที่ของตำรวจนครบาล หลักฐานเชิงประจักษ์ที่มีอยู่อาจยังไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยทำนายความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของตำรวจนครบาล โดยค้นหาความเชื่อที่มีผลต่อ เจตคติในการเลิกสูบบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลิกสูบบุหรี่ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี่ ต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของตำรวจนครบาล คาดว่าผลการวิจัยจะได้ข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการพยาบาลที่ส่งเสริมการเลิกสูบบุหรี่ในข้าราชการตำรวจได้อย่างเหมาะสม อันเป็นการแสดงบทบาทหนึ่งของพยาบาลในการควบคุมยาสูบให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

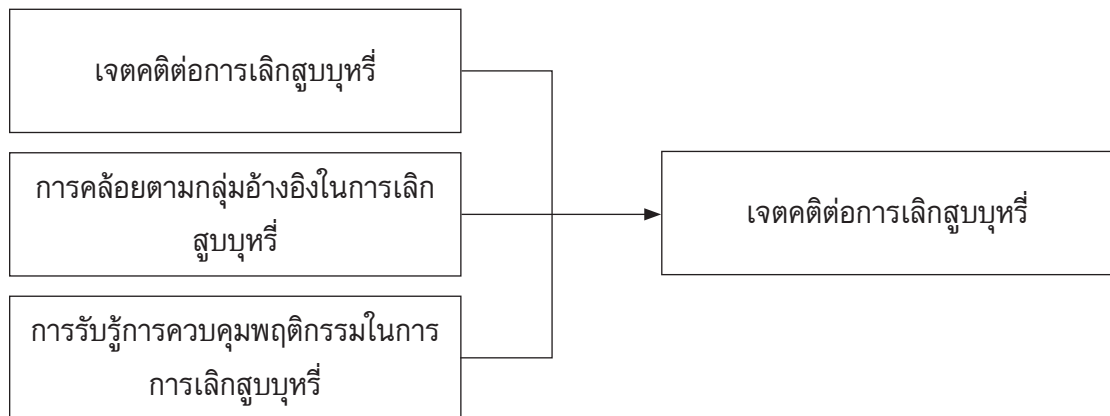
1. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลิกสูบบุหรี่ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี่ และความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของตำรวจนครบาล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลิกสูบบุหรี่ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี่ กับความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของตำรวจนครบาล
3. เพื่อศึกษาอำนาจในการทำนายของเจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลิกสูบบุหรี่ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี่ กับความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของตำรวจนครบาล

กรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ได้ประยุกต์ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planed Behavior) ซึ่งพัฒนาโดย Ajzen (1988) เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ความตั้งใจของบุคคลที่จะกระทำพฤติกรรม จะขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน มีข้อมูลเชิงประจักษ์สนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างโมเดลต่าง ๆ ในทฤษฎี ดังปรากฏในการวิจัยพฤติกรรมสุขภาพ (รุจา ภูไพบูลย์, 2547) มีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ในบุคคลหลายกลุ่ม เช่น การศึกษาปัจจัยทำนายความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ของผู้สูบบุหรี่มวนเองที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ในจังหวัดเชียงราย จำนวน 411 คน พบว่าการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง จำนวนบุหรี่ที่สูบต่อวัน และระดับการศึกษาสามารถทำนายความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่มวนเองของตัวเองได้อย่างได้ร้อยละ 31.7 (มัลลิกา มาตระกุล สุรินธร กลัมพากร และ อาภาพร เผ่าวัฒนา, 2555) ทำนองเดียวกันในกลุ่มผู้หญิงอาชีพบริการ พัชรชาติ ทองเนื่อง สุนิดา ปรีชาวงษ์ และ นรลักษณ์ เอื้อกิจ (2550) พบว่า เจตคติและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี่ สามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ของผู้หญิงอาชีพบริการได้ร้อยละ 15.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในต่างประเทศ Burkhalter และคณะ (2009) พบว่า เจตคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี่ สามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ในกลุ่มผู้มีความสัมพันธ์ทางเพศแบบหญิงรักหญิง (Lesbian) ชายรักชาย (gay) มีความสัมพันธ์ได้ทั้งสองเพศ (Bisexual) และกลุ่มข้ามเพศ (Transgender) ได้ร้อยละ 33.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากที่กล่าวมาข้างต้น ความตั้งใจจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม โดยความตั้งใจ

เลิกสูบบุหรี่ของตำรวจนครบาลอาจจะถูกกำหนดด้วยตัวแปร 3 ตัวคือ เจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลิกสูบบุหรี่ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งยังไม่มีการศึกษาว่าความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของตำรวจนครบาลเป็นอย่างไร ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงทำนาย (Predictive Correlational Research) ตัวอย่างคือ ข้าราชการตำรวจนครบาลระดับชั้นประทวนที่สูบบุหรี่ ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจนครบาล 1-9 มีอายุระหว่าง 30-59 ปี กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Thorndike (1978) และพิจารณาเพิ่มขนาดตัวอย่างอีกร้อยละ 10 ของตัวอย่างจริงที่ต้องการศึกษา (Dillman, 2000) จึงได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 100 คน สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามชนิดให้ตัวอย่างตอบด้วยตนเอง (Self-administered questionnaire) ซึ่งมีทั้งหมด 5 ชุด มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล มีจำนวน 11 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ลักษณะงาน ระยะเวลาในการสูบบุหรี่ อายุที่เริ่มสูบบุหรี่

ปริมาณบุหรี่ยี่สิบในแต่ละวัน ประเภทบุหรี่ยี่สิบ ความพยายามเลิกสูบบุหรี่ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา วิธีการที่ใช้ในการเลิกสูบบุหรี่

2. แบบสอบถามความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ เป็นแบบสอบถามที่วัดความตั้งใจของข้าราชการตำรวจที่พยายามกระทำพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ จำนวน 2 ข้อ ลักษณะของข้อคำถามจะถามความตั้งใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่โดยใช้มาตรวัด 5 ระดับ คือ ไม่เลิกสูบบุหรี่ – เลิกสูบบุหรี่ โดยให้คะแนน 1 ถึง 5 คะแนน และความเป็นไปได้ที่จะเลิกหรือไม่เลิกสูบบุหรี่โดยใช้มาตรวัด 5 ระดับ คือ เป็นไปไม่ได้อย่างยิ่ง – เป็นไปได้อย่างยิ่ง โดยให้คะแนน 1 ถึง 5 คะแนน นำค่าคะแนนแต่ละข้อมารวมกันจะได้ค่าความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ของข้าราชการตำรวจ

3. แบบสอบถามเจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ ประกอบด้วย มาตรวัดความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ (b) จำนวน 17 ข้อ ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ จาก 1 (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ถึง 5 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) และมาตรวัดการประเมินผลของการกระทำพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ (e) จำนวน 17 ข้อ ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ จาก 1 (ไม่ดีเลย) ถึง 5 (ดีมาก) คำนวณคะแนนเจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่โดย นำค่าคะแนนแต่ละข้อของ b_i คูณกับค่าคะแนนแต่ละข้อจาก e_i แล้วนำค่าคะแนนแต่ละข้อมารวมกัน

4. แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลิกสูบบุหรี่ ประกอบด้วยมาตรวัดความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (NB_j) จำนวน 6 ข้อ และมาตรวัดแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (MC_j) จำนวน 6 ข้อ ลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คำนวณค่าคะแนนการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลิกสูบบุหรี่โดย นำค่าคะแนนความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงแต่ละข้อ คูณกับค่าคะแนนแรงจูงใจที่จะทำตามกลุ่มอ้างอิงแต่ละข้อ แล้วนำค่าคะแนนแต่ละข้อมารวมกัน จะได้ค่าคะแนนการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของข้าราชการตำรวจต่อการเลิกสูบบุหรี่

5. แบบสอบถามการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี่ เป็นการประเมินการรับรู้ของตัวอย่างว่า การทำพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี่นั้นเป็นเรื่องยากหรือง่าย ประกอบด้วย มาตรวัดความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรม (C_k) จำนวน 15 ข้อ และมาตรวัดความรับรู้การควบคุมพฤติกรรม (P_k) จำนวน 15 ข้อ ลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คำนวณค่าคะแนนการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมในการเลิกสูบบุหรี่โดย นำค่าคะแนนแต่ละข้อของ C_k คูณกับค่าคะแนนแต่ละข้อจาก P_k แล้วนำค่าคะแนนแต่ละข้อมารวมกันจะได้ค่าคะแนนการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมของข้าราชการตำรวจต่อการเลิกสูบบุหรี่

แบบสอบถาม 4 ชุดหลังนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการทบทวนวรรณกรรมตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen และ Fishbein (1980) โดยผู้วิจัยขอให้ตำรวจที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงตัวอย่างจำนวน 30 คน ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับผลดี ผลเสียของการเลิกสูบบุหรี่ กลุ่มอ้างอิงที่สนับสนุนและไม่เห็นด้วยกับการเลิกสูบบุหรี่ของตำรวจ รวมทั้งปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยขัดขวาง จากนั้นจึงนำปัจจัยเด่นชัดมาสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสอบถามที่ได้กล่าวข้างต้น แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน และตรวจสอบค่าความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย โดยการทดลองใช้ (try out) กับข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจนครบาล ซึ่งมีคุณสมบัติคล้ายกับตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 30 คน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราค (Cronbach's Alpha Coefficient) ของเครื่องมือแต่ละชุด ดังนี้ แบบสอบถามความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ เท่ากับ .86, แบบสอบถามเจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ เท่ากับ .86, แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลิกสูบบุหรี่ เท่ากับ .95, และแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี่ เท่ากับ .97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โครงการวิจัยนี้ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้กำกับการ สถานีตำรวจนครบาล ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และชี้แจงให้ตัวอย่างทราบว่าการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ไม่มีผลต่อตัวอย่าง ข้อมูลในการวิจัยถือเป็นความลับและนำมาใช้ตามวัตถุประสงค์การวิจัยเท่านั้น โดยระหว่างการตอบแบบสอบถามหากตัวอย่างไม่ต้องการตอบคำถาม สามารถแจ้งออกจากการวิจัยได้ทันที ผู้วิจัยได้ขอให้ตัวอย่างที่ยินดีเข้าร่วมการวิจัยลงชื่อในเอกสารยินยอมเข้าร่วมการวิจัย และให้ตอบแบบสอบถามทั้ง 5 ชุด ซึ่งใช้เวลาในการตอบแบบสอบถาม ประมาณ 30-45 นาที เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2555

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) และวิเคราะห์อำนาจในการทำนายความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของตำรวจนครบาลโดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) แบบเข้าพร้อมกัน

ผลการวิจัย

1. ตัวอย่างข้าราชการตำรวจ มีอายุระหว่าง 40-49 ปี (ร้อยละ 41.0) จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 43.0) เกือบสามในสี่ (ร้อยละ 72.0) มียศตามตำรวจ และร้อยละ 38 ของตัวอย่างปฏิบัติงานด้านสายตรวจ ในภาพรวมตัวอย่างสูบบุหรี่มานานเฉลี่ย 18.03 ปี ($SD = 10.02$) มากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.0) เริ่มสูบบุหรี่ตั้งแต่อายุ 15-20 ปี ตัวอย่างสูบบุหรี่เฉลี่ย 14.27 มวนต่อวัน ($SD = 6.89$) นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวอย่างร้อยละ 61 เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ ในระยะ 1 เดือนที่ผ่านมา มากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.0) เคยพยายามเลิก 1-5 ครั้ง โดยใช้วิธีค่อย ๆ ลดจำนวนบุหรี่ที่สูบลง (ร้อยละ 61.0)

2. ตัวอย่างข้าราชการตำรวจมีคะแนนความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 6.9$, $SD = 1.9$) เจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้การควบคุมพฤติกรรม และความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของข้าราชการตำรวจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของข้าราชการตำรวจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$, $r = .68$, $.59$ และ $.73$ ตามลำดับ) ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ในการเลิกสูบบุหรี่ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี่ กับความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของข้าราชการตำรวจ ในรูปแบบของเมตริกสหสัมพันธ์ (correlation matrix) ($n = 100$)

ตัวแปร	1	2	3	4
1. ความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่	1.00	1.00	1.00	1.00
2. เจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่	.68**	.55**	.64**	
3. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	.59**	.59**		
4. การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม	.73**			

** $p < .01$

3. เจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลิกสูบบุหรี่ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี่สามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของข้าราชการตำรวจ ได้ร้อยละ 62.5 โดยที่ตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี่มีอำนาจในการทำนายสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .44$; $p < .001$) รองลงมา ได้แก่ เจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ ($\beta = .36$; $p < .001$)

เนื่องจากพบว่า ตัวแปรอายุ ระดับการศึกษา และจำนวนนวนบุหรืที่สูบมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจเลิกสูบบุหรืของข้าราชการตำรวจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$, $r = .34$, $-.21$, และ $.21$ ตามลำดับ) ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรดังกล่าวเข้าในสมการ โดยการวิเคราะห์แบบเชิงชั้น (Hierarchical regression) กำหนดให้ตัวแปรดังกล่าวเป็นตัวแปรควบคุม แล้วจึงทดสอบอิทธิพลของตัวแปรที่สนใจศึกษา คือ เจตคติต่อการเลิกสูบบุหรื การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลิกสูบบุหรื และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรืเป็นลำดับถัดไป พบว่า อายุและระดับการศึกษา สามารถร่วมทำนายความตั้งใจเลิกสูบบุหรืได้ร้อยละ 12.2 (adjusted $R^2 = .10$) เมื่อนำตัวแปรจำนวนนวนบุหรืที่สูบต่อวันเข้ามาวิเคราะห์ด้วย พบว่าสามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจเลิกสูบบุหรืได้เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 1 (R^2 change = $.02$) และเมื่อนำตัวแปรเจตคติต่อการเลิกสูบบุหรื การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลิกสูบบุหรื การรับรู้การควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรื เข้ามาวิเคราะห์ด้วยพบว่าสามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจเลิกสูบบุหรืได้เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 51 (R^2 change = $.51$) โดยที่ตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมยังเป็นตัวแปรสำคัญ ($\beta = .419$; $p < .001$) และสามารถร่วมทำนายความแปรปรวนของคะแนนความตั้งใจเลิกสูบบุหรืของข้าราชการตำรวจได้ทั้งหมดร้อยละ 64.6 (adjusted $R^2 = .623$)

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าเจตคติต่อการเลิกสูบบุหรืมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจเลิกสูบบุหรื ($r = .68$; $p < .01$) และสามารถทำนายความตั้งใจเลิกสูบบุหรืของข้าราชการตำรวจได้อย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = .36$) อธิบายได้ว่า หากข้าราชการตำรวจกลุ่มนี้มีพฤติกรรมต่อเป้าหมายในทางบวก ได้แก่ เจตคติต่อการเลิกสูบบุหรื เช่น เชื่อว่าการเลิกสูบบุหรืส่งผลให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น ข้าราชการตำรวจกลุ่มนี้จะมีความตั้งใจแน่วแน่ในการเลิกสูบบุหรื สอดคล้องกับการศึกษาของ Jonathan และคณะ (2012) พบว่าเจตคติต่อกฎหมายอากาศปลอดควันบุหรื มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจเลิกสูบบุหรืของประชาชนวัยผู้ใหญ่ของรัฐเท็กซัส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .63$) อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาความตั้งใจเลิกสูบบุหรืในหญิงตั้งครรภ์ (Modeste et al., 2004) ในนักศึกษา (Hoie et al., 2010) และผู้ป่วยวัยผู้ใหญ่ที่ได้รับการผ่าตัดทำทางเบี่ยงหลอดเลือดหัวใจ (Bursey, M. & Craig, D., 2000) ผลการวิจัยครั้งนี้สนับสนุนทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ซึ่งอธิบายว่าโดยทั่วไปหากบุคคลมีเจตคติทางบวกต่อการกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งมากเท่าใด บุคคลนั้นย่อมมีความตั้งใจหนักแน่นที่จะกระทำพฤติกรรมมากเท่านั้น

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norms) เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของข้าราชการตำรวจ ($r = .59; p < .01$) หมายความว่าหากข้าราชการตำรวจเชื่อว่ากลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญสำหรับเขา ยอมรับหรือเห็นด้วยกับการเลิกสูบบุหรี่ ก็จะมี ความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่มากขึ้น อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการถดถอยพหุคูณแบบเข้าพร้อมกันพบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงไม่สามารถทำนายความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ในข้าราชการตำรวจได้ อาจเป็นไปได้ว่าการตัดสินใจเลิกสูบบุหรี่ขึ้นอยู่กับตัวผู้สูบเองเป็นสำคัญ ผู้สูบหรืออาจจะตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ด้วยปัจจัยต่าง ๆ เช่น สุขภาพไม่ดี อาชีพตำรวจต้องมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ไม่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอันตรายของบุหรี่กับสุขภาพอาจเป็นสิ่งที่ จะช่วยเพิ่มความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของข้าราชการตำรวจมากขึ้น ผลการศึกษาค้นนี้สอดคล้องกับการศึกษาในกลุ่มหญิงอาชีพบริการ ซึ่งพบว่าการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงไม่สามารถทำนายความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ในหญิงอาชีพบริการได้ (พัชรวดี ทองเนื่อง, สุนิดา ปรีชาวงษ์, และนรลักษณ์ เอื้อกิจ, 2550) นอกจากนี้ในหญิงตั้งครรภ์ชาวแอฟริกันอเมริกันในสหรัฐอเมริกา ก็พบว่าการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงไม่ใช่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ เนื่องจากมีความเชื่อว่าบุคคลรอบข้างไม่ต้องการให้สูบบุหรี่ขณะตั้งครรภ์อย่างแน่นอน (Modeste, 2004)

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของข้าราชการตำรวจ ($r = .73; p < .01$) และ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงที่สุดต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของข้าราชการตำรวจอย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = .44$) สนับสนุนทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ประเด็นที่การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของข้าราชการตำรวจสูง อาจเนื่องมาจากข้าราชการตำรวจส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเลิกสูบบุหรี่ มีการรับรู้ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่ขัดขวางการเลิกสูบบุหรี่ ได้แก่ การมีสุขภาพไม่ดี หรือมีเรื่องเครียด ซึ่งเป็นปัจจัยภายในที่สามารถควบคุมได้ และปัจจัยภายนอกคือ การได้รับกำลังใจจากครอบครัว การที่สังคมรังเกียจคนสูบบุหรี่ เพื่อนร่วมงานชักชวน ดังนั้นสิ่งเหล่านี้จึงล้วนมีผลต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของข้าราชการตำรวจ ผลการศึกษาในประเด็นนี้สอดคล้องกับการศึกษาความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ในกลุ่มประชากรอื่น ๆ เช่น ผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดทำทางเบี่ยงหลอดเลือดหัวใจ (Bursey & Craig, 2000) ประชาชนวัยผู้ใหญ่ชาวเนเธอร์แลนด์

ในการศึกษาค้นนี้ พบว่า เจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของข้าราชการตำรวจได้ ร้อยละ 62.5 เมื่อควบคุมตัวแปรอายุ ระดับการศึกษา และจำนวน

บุหรีที่สืบทอดวัน พบว่า เจตคติต่อการเลิกสูบบุหรีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลิกสูบบุหรี และการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี สามารถร่วมทำนายความตั้งใจเลิกสูบบุหรีของข้าราชการตำรวจได้ร้อยละ 64.6 ($p < .001$) โดยตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเป็นตัวแปรทำนายที่สำคัญ ($\beta = .44$; $p < .001$)

สรุป

ผลการศึกษาครั้งนี้ เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมการเลิกสูบบุหรีที่มีความเหมาะสมกับข้าราชการตำรวจ โดยส่งเสริมให้ข้าราชการตำรวจมีเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี และนำปัจจัยส่งเสริมการเลิกสูบบุหรีตามการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมที่มีผลต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรีมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาโปรแกรมเลิกสูบบุหรี อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์เรื่องแรกที่สนับสนุนความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรีของข้าราชการตำรวจดังที่ระบุไว้ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Ajzen, 1988)

ข้อเสนอแนะ

ด้านการบริการพยาบาล

ส่งเสริมให้ข้าราชการตำรวจมีความตั้งใจเลิกสูบบุหรีสูงขึ้น โดยปรับเปลี่ยนเจตคติที่ไม่ดี ส่งเสริมปัจจัยที่สนับสนุนการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเลิกสูบบุหรี ทั้งนี้สามารถสอดแทรกเข้าไปในกิจกรรมของโครงการโรงพักปลอดบุหรีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีการดำเนินการมาแล้วอย่างต่อเนื่อง

ด้านการศึกษา

กำหนดให้มีการเรียนการสอนอย่างจริงจังในทุกหลักสูตรการฝึกอบรมของข้าราชการตำรวจ จัดทำเนื้อหาหลักการสอนเพิ่มเติมเกี่ยวกับพิษภัยจากการสูบบุหรี วิธีการเลิกสูบบุหรี และแหล่งสนับสนุนช่วยเหลือในการเลิกสูบบุหรี โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรีของข้าราชการตำรวจ

ด้านการวิจัย

ควรมีการศึกษาเชิงทดลองเกี่ยวกับโปรแกรมเลิกสูบบุหรีในข้าราชการตำรวจ โดยนำเจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี การรับรู้การควบคุมพฤติกรรมในการเลิกสูบบุหรี และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลิกสูบบุหรี มาพัฒนาเป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมความตั้งใจเลิกสูบบุหรีในข้าราชการตำรวจ โดยเฉพาะ

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุน (บางส่วน) จากศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.)

เอกสารอ้างอิง

- พัชรราวดี ทองเนื่อง, สุนิดา ปรีชาวงษ์ และ นรลักษณ์ เอื้อกิจ. (2550). เจตคติ การคล้อยตามกลุ่ม อ้างอิง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม กับความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ของผู้หญิงอาชีพบริการ. *วารสารควบคุมยาสูบ* ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กันยายน-ธันวาคม: 2-13.
- มัลลิกา มาตระกุล, สุรินทร์ กลัมพากร และ อาภาพร เผ่าวัฒนา. (2555). ปัจจัยทำนายความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ในผู้สูบบุหรี่มีตนเอง จังหวัดเชียงราย. *วารสารพยาบาล* ปีที่ 61 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม). 10-20.
- รุจา ภูไพบูลย์. (2547). ทฤษฎีการวางแผนพฤติกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมวัยรุ่น. *รามาธิบดีพยาบาลสาร* 10 (มกราคม-เมษายน). 24-36.
- Ajzen, I. (1988). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Process* 50: 179-211.
- Bursey, M., and Craig, D. (2000). Attitudes, subjective norm, perceived behavioral control, and intentions related to adult smoking cessation after coronary artery bypass graft surgery. *Public Health Nursing* 17 (6, November-December): 460
- Burkhalter, J. E. (2009). Intention to quit smoking among lesbian, gay, bisexual and transgender smokers. *Nicotine & Tobacco Research* 11: 1312-1330.
- Hu, S. C., and Lanese, R.R. (1998). The applicability of the theory of planned behavior to the intention to quit smoking across workplaces in Southern Taiwan. *Addictive Behaviors* 23(2): 225-237.
- Jetiyanuwatr, C. (2001). *Factor associated with smoking cessation of public health officials in Kanchanaburi province*. Master's Thesis, Department of Biostatistics, Graduate Studies, Mahidol University.

- Jonathan, T., Susan E . (2012). *Applying the Theory of Planned Behavior to Explore the Relation Between Smoke-Free Air Laws and Quitting Intentions*. *Health Education Behavior* : 65-70.
- Hoie M. (2010). Prediction of intentions to quit smoking using past behavior as moderator. *Addiction Research & Theory*; 18(5): 572-585.
- Modeste, N., Lee., Lim, V., and Anjejo. D. (2004). Factors associated with intention to quit smoking among African American pregnant women. *Californian Journal Health Promotion* 2: 71-74.
- Vitavasiri, J., & Pausawasdi, S. (2009). National survey on smoking situation in royal Thai police. *J Med Assoc Thai*; 92(10): 1361-6.
- World Health Organization. (2008). *WHO Report on the Global Tobacco Epidemic, 2008: The MPOWER package*. Geneva, Switzerland. {Online}. Available from : <http://www.who.int/tobacco/mpower/> [2009, January 24]